

Sống là sống với bạn bè. Không có bạn bè, đời sống chỉ là cành cây khô.

Tôi có rất nhiều bạn: bạn học cùng lớp, bạn văn thơ, bạn đồng nghiệp, bạn trong quân ngũ... Với bài viết này, tôi chỉ muốn nói tới hai người bạn đặc biệt. Đó là các anh Nguyễn Đăng Trừng và Lê Hữu Đăng. Trừng, Đăng và tôi cùng học chung suốt bảy năm tại trường trung học Phan Châu Trinh Đà Nẵng. Thời gian sau, chúng tôi đi học ở những ngôi trường khác nhau của Đại Học Luật Khoa, Saigon.

Tháng 06/1967 tôi hoàn tất học trình ban Cử Nhân Luật và bắt đầu làm việc trong hệ thống tòa án, chế độ VNCH. Chỉ đến trưa Mùa Thân 1968 đã cuốn hút Trừng và Đăng vào hoạt động tại các mặt khu của CSVN. Từ đó, Trừng, Đăng và tôi sống gần cách biệt giữa tuy nhiên chính trị rõ rệt. Do vậy, chúng tôi xa nhau. Đây là lần biệt ly thứ nhất.

Ngày 30/04/1975 tôi ở cùng hai đồng nghiệp và Đăng bước lên sân khấu chính trị Việt Nam như những quan chức nhiều vị trí và công việc, còn đồng nghiệp Công Sơn gọi là “chế độ cách mạng”. Dưới mắt nhìn của tôi, 30/04/75 là một thời điểm đau buồn của tổ quốc do dân chúng. Tôi chia buồn với những người bạn do dân chúng của tôi bước lên những hoạt động bề mặt quan công an lên án là “âm mưu lật đổ chính quyền cách mạng”. Kháms Chí Hòa là nơi tôi hoàn toàn tĩnh tâm để đi tìm vị trí mới: thời điểm tranh Việt Nam, Trừng và Đăng sống kín đáo trong mặt khu, tôi là thành dân của thành phố Saigon. Hòa bình trở lại, Trừng và Đăng nghiêm nhiên là hai nhân vật của chế độ mới. Tôi là người tù của chế độ này. Đây là lần biệt ly thứ hai giữa ba chúng tôi học chung trường Phan Châu Trinh Đà Nẵng.

Tháng 05/1985, tôi Cù Kè-Trà Vinh tôi viết biên. Tháng 02/1986 tôi có mặt tại Hoa Kỳ. Bây giờ, Trừng và Đăng đang sống vui vẻ và làm việc bận rộn trên quê hương Việt Nam. Tôi là người ly hương miền công. Đây là lần biệt ly thứ ba của ba người thuở thời 1940.

Biệt ly ba lần hay biệt ly nhiều lần hơn nữa, tôi vẫn không bao giờ quên các bạn Quê Nam của tôi. Trừng, Đăng và tôi chúng tôi có chung những ngày niên thiếu dãi dầu mái trường Phan Châu Trinh thân yêu mà chúng tôi còn có chung quê hương Quê Nam, có chung tâm tình Quê Nam. Thanh âm Quê Nam bao giờ cũng là một giọng như xoáy tìm óc đời Non Nước,

M S n, Ph c T ng, Th ng Đ c, Qu S n...Vùng “đ t cày lên s i đá” này i đ c v v b i các sông Thu B n, Vu Gia và Hàn Giang . Nh vào c ch v v kia, Qu ng Nam-Đà N ng th a s c ch u đ ng nh ng nóng cháy da, nh ng l nh nh c x ng. Ph i chẳng c c đoan nóng và c c đoan l nh đã s n sinh ra “Qu ng Nam tính”? Qu ng Nam hay cãi b i vì Qu ng Nam th ng xuyên h nghi: sau l ng m i chân lý đ u có m t ng t. Qu ng Nam là quê h ng c a cách m ng b i vì Qu ng Nam căm thù b t công, căm thù tham ô, những l m. Qu ng Nam thích hài h c b i vì Qu ng Nam mu n dùng âm vang c a t ng c i đ kh a l p ni m đau c a ki p dân sinh cùng kh ... Qu ng Nam không ch p nh n vua chúa hà kh c. Qu ng Nam không cúi đ u tr c đ c tài, đ c đ ng. Qu ng Nam ng o ngh v i Hoàng Di u, Tr n Quý Cáp, Phan Châu Trinh, Phan Khôi và vô s danh nhân l y l ng khác... V i lòng ng ng v ng vô biên h ng v Qu ng-Nam-b ng-b nh-nh ng-yêu-n c-thi t-tha, đ u bó g i trong ng c tù Chí Hòa hay s ng hiu qu nh trên đ t khách quê ng i, bao gi tôi cũng p p trong lòng m t c m . c m mai kia m t n , Qu ng-Nam-Tr ng và Qu ng-Nam-Đ ng s làm đ i u gì đó khi n cho khí phách Qu ng Nam b ng b ng s ng đ y. Gi đây, m c kia đã thành hi n th c:

Ngày 02/11/2010, t i ngh tr ng c a qu c h i Viêt Nam, Lu t S Nguy n Đ ng Tr ng, Ch T ch Đoàn Lu t S Saigon kiêm Đ i Bi u Qu c H i đã đồng đ c lên án các lo i công ty qu c doanh, ông xác quy t:

“Cách qu n tr doanh nghi p t i các t p đoàn kinh t và t ng công ty nhà n c hi n nay làm cho các t ng giám đ c các t p đoàn kinh t và t ng công ty nhà n c coi v n nhà n c là tài s n c a tr i cho, c a bá tánh, c a thiên h và chi tiêu s đ ng tho i mái mà không c n tính toán hi u qu , gi ng nh m t bà n i tr đ i ch b ng ti n c a ng i khác, mua lung tung, k c nh ng th không xài cũng mua. Tình tr ng này đã x y ra tại Vinashin. Th t ng đã ch đ o không đ c mua tàu đã qua s đ ng, tàu cũ, nh ng Vinashin v n mua tàu Hoa Sen, tàu cũ.

Chính ph đã dành quá nhi u u u đ i cho các t p đoàn kinh t và t ng công ty nhà n c, coi doanh nghi p nhà n c là con chính th c, con trong giá thú, còn các thành ph n kinh t khác nh kinh t t nhân là con ngoài lu ng, con nuôi, th m chí các doanh nghi p có v n nhà n c không ch coi là con chính th c trong giá thú mà còn coi là quý t . Con cái mà quá nuông chi u, h h ng là chuy n bình th ng, đ hi u, trách nhi m đó thu c v chính ph , thu c v th t ng không th thoái thác đ c”.

Ngày 11/11/2010, trên m ng Bauxite Viêt Nam (boxitvn.net) ông Lê Hi u Đ ng – Lu t gia, đ ng kim Phó Ch nhi m H i đ ng T v n v Dân ch và Pháp lu t thu c y Ban Trung ng

M t Tr n T Qu c Vi t Nam – đã cho ph bi n bài vi t có t a đ :

“ Kĩ n ngh đ ng khai thác bauxite do các nhà trí th c kh i x ng ph i đ c công b cho toàn dân và Qu c h i”. Bài này g m b n tr ng đi m:

Tr ng đi m m t: Nh c l i s vi c ông Lê Hi u Đ ng cùng nhi u nhân sĩ và trí th c Vi t Nam đã hai l n ký tên vào Kĩ n ngh đ ng khai thác bauxite. Th nh ng kĩ n ngh này đã b gi i truy n thông trong n c làm nh “không nghe, không th y, không bi t”.

Lê Hi u Đ ng nh n đ nh:

“ M t kĩ n ngh quan tr ng nh th ph i đ c công b r ng rãi đ m i đ i bi u Qu c h i và toàn dân bi t. Nh th là cung c p thông tin đa chi u đ các v đ i bi u Qu c h i và nhân dân l a ch n. Đ i bi u và nhân dân ph i có đ i u kĩ n đ i chi u nh ng lu n đi m bênh v c khai thác bauxite c a B Công Th ng và t p đoàn TKV v i nh ng lu n đi m ph n bi n c a các trí th c trong kĩ n ngh đ suy nghĩ và rút ra k t lu n”.

Lê Hi u Đ ng nói chuy n v i truy n thông:

“ Tôi xin h i gi i nhà báo n c ta: T i sao các b n ph i s mà không dám đ ng t i m t kĩ n ngh có t m quan y u đ n v n m nh dân t c, đã đ c l u truy n khá lâu trên m ng, đã đ c chính th c g i t i Qu c h i? Nh th có ph i các b n đã t b cái quy n quan tr ng nh t c a mình và cũng là yêu c u cao nh t c a nhân dân v i các b n: Thông tin trung th c nh ng gì liên quan đ n l i ích c a ng i dân? Tôi tin r ng t báo nào m nh đ n đ ng t i Kĩ n ngh nói trên s ch ng b ai b t tù, ng c l i s đ c nhân dân quý tr ng.”

Tr ng đi m hai: Lê Hi u Đ ng vi t

“Trong việc xây dựng các nhà máy bauxite, ta thấy nhân công Trung Quốc vào rất đông. Tôi chỉ có hình tượng hình thành “làng Trung Quốc” ở Tân Rai. Chúng ta không thể không đặt câu hỏi: Trong số nhân công đó, có bao nhiêu quân nhân mặc áo dân sự? Họ làm gì ở đây chúng ta có kiểm soát được không?..... Liệu số quan hệ Việt-Trung buộc chúng ta phải cảnh giác. Bên cạnh, mọi toan bá quyền của người hàng xóm không hề thay đổi..... Trong khi đó, hình ảnh tình thân cảnh giác của các vị lãnh đạo lại khá hiếm hoi, cho nên mọi điều kiện nguy hiểm như khai thác bauxite, cho thuê rừng đầu nguồn.

Tôi sao có thể nhận thấy? Tôi không sao có thể trả lời được câu hỏi này. Có phải các vị chỉ nghĩ theo lợi ích kinh tế mà quên mọi lo ngại lâu dài của đất nước? Có phải các vị bỏ chi phí bỏ các tập đoàn kinh tế? Đây là lúc các vị phải trả lời rõ ràng để giải tỏa những băn khoăn chính đáng của người dân.”

Trả lời ba: Liệu kêu gọi.

Lê Hữu Đức kêu gọi các đồng chí của ông trong khu chức cũ:

“Nhân đây tôi cũng xin qua mừng Bauxite Việt Nam để nhìn nhận những đồng chí đã từng sát cánh chiến đấu với tôi ở nơi thành Saigon – Gia Định, các chiến trường Đông Nam Bộ, ven Saigon... Đó là các đồng chí Nguyễn Minh Trí, Trưởng Tịch Sang, Lê Thanh Hải. Mong các đồng chí lên tiếng tranh đấu để ngăn chặn những nguy cơ cho đất nước như Dự án Bauxite và việc cho thuê rừng đầu nguồn nói trên.”

Lê Hữu Đức kêu gọi toàn đảng, toàn dân:

“Đã đến lúc tất cả chúng ta, cán bộ, đảng viên, nhân dân, phải có ý kiến, không thể nhân nhượng, không thể dấn hòa vì quý vị cái sai, cái nguy hiểm cho đất nước, cho dân tộc. Chúng ta không có gì phải sợ vì chúng ta trong sáng, chúng ta thức tâm yêu nước, thức lòng nòi, chúng ta làm đúng theo luật pháp, hiến pháp.”

Trở ng đi m b n: Đ t v n đ , nh n đ nh v n đ , và gi i quy t v n đ là ba hi u bi t c t l i c a khoa h c lý lu n. Mu n ngăn ch n th m h a Bauxite và cho thuê rở ng đ u ngu n và mu n v n khó khăn khác c a đ t n c, v n đ tiên quy t là ng i dân ph i “không s ”. Lê Hi u Đ ng tâm s :

“B n thân tôi cũng có nh ng lúc h i e ng i khi c n lên tiở ng đ u tranh cho l ph i. Nh ng lúc y tôi t nh c mình: Khi b tòa án Vùng Ba Chi n Thu t Saigon k t án t hinh v ng m t, mình v n coi khinh, v n m m c i và d n thân chi n đ u, thì c gì bây gi mình ph i s h i các đ ng chí c a mình?”

L i tâm s c a Lê Hi u Đ ng là m t kh ng đ nh sâu s c rở ng : lòng coi khinh là n n tở ng căn b n c a tâm lý không s . Vì v y mu n không s các “đ ng chí” c a mình thì hãy coi khinh các “đ ng chí” y. T dũng khí không s kia, ng i Vi t Nam c n ph i làm gì đ c u n c? Tr c tiên chúng ta hãy tìm đ ng h i sinh n i l c dân t c.

Ngày 15/11/2010, v n trên m ng Bauxite Vi t Nam, đ i bài vi t: “Dân Ch là gi i pháp cho các v n đ c a đ t n c”, Lê Hi u Đ ng mô t b c tranh n i l c dân t c nh sau:

“Ngày hôm nay h u nh ai cũng th y đ t n c đang ph i đ i m t v i nh ng thách th c c c k nghiêm trở ng v m i m t kinh t , môi sinh, qu c phòng, văn hóa xã h i, giáo d c. N u tình hình c phát tri n nh th này thì m c tiêu “Dân giàu, n c m nh, xã h i dân ch , công b ng, văn minh” khó lòng th c hi n.

M t v n đ đáng lo hàng đ u đang n i rõ: s phân hóa xã h i sâu s c, nh ng ng i ăn bám vào t p đoàn kinh t nhà n c, vào đ u t công, vào buôn l u, tham nhũng đang giàu lên r t nhanh trong khi đ i đa s nhân dân c c kh . Th nhìn th c trở ng TPHCM mà coi: Khu đô th hi n đ i sang trở ng Phú M H ng đ c coi là đô th ki u m u cùng v i nhi u khu đô th sang trở ng khác, nh ng nh ng ai đang s ng ó? Trong khi ng i nông dân g c gác lâu đ i i nh ng khu v c này b gi i t a, hi n đi đâu, sinh s ng th nào, chúng ta có bi t không? Và trong khi m t b ph n không nh dân c thành ph s ng th ng tr c trong c nh n c ng p, s p h trên đ ng, b t an v đ th tại n n. Cách làm ăn c a chúng ta li u có khác gì th i k t b n man r : xua đu i nông dân đ chi m đ t, b n cùng hóa m t b ph n dân c đ công nghi p hóa, hi n đ i hóa. Bàn tay long lá c a các t p đoàn l i ích ngày càng th c sâu vào các chính sách qu c gia. Th t h t s c đáng lo. Lòng dân đang r t b t an, dân không th ti p t c tin yêu ch đ , n u tình hình c ti p t c th này.”

Đ ng tr c b c tranh tiêu đi u c a n i l c dân t c, Lê Hi u Đ ng đ t khoát nêu b t gi i pháp cho Việt Nam:

“Nh ng v n đ trên không th nào gi i quy t, n u không nhanh chóng th c hi n dân ch th c s .”

Nh m h tr cho gi i pháp c a mình, Lê Hi u Đ ng nh n m nh:

“Đ ng C ng S n ph i nh n rõ v n đ đ ch đ ng chuy n đ i th ch chính tr phù h p v i tình hình m i. Hãy nhìn sang Trung Qu c, ngay th t ng Ôn Gia B o cũng đã công khai c nh báo nguy c c a n c này, n u không c i cách chính tr đ dân ch hóa xã h i.”

M t m t kêu g i đ ng CSVN hãy “ch đ ng chuy n đ i th ch chính tr”, m t khác, Lê Hi u Đ ng v n nghiêm ch nh thuy t ph c ng i dân:

“Toàn dân không th th đ ng ng i ch chính quy n t thay đ i. Trong đ i ho t đ ng c a mình, tôi luôn đ c d y r ng: Không có ng i cai tr nào t nguy n t b quy n l c, gh ng i c a mình. Dân ch ch có đ c qua đ u tranh. Đ u tranh mà không phá v s n đ nh xã h i. Đó là bài toán ph i gi i quy t, nh ng quy t không th nhân danh n đ nh mà kìm hãm cu c đ u tranh đ xây đ ng n n dân ch .”

Dân ch không ph i là m t ngôi nhà b ng g ch. Dân ch ph i đ c xây đ ng b ng tim và b ng óc. Vì v y cu c đ u tranh cho dân ch c n có s h p tác g n bó gi a ng i dân và gi i trí th c. Nghĩ v gi i trí th c, Lê Hi u Đ ng vi t:

“ Nhân t quan tr ng nh t trong vi c hình thành xã h i dân s là vai trò đ u tàu c a trí th c. Phan Châu Trinh đã nói đ n nhi m v “Ch n dân khí” c a trí th c. Bao gi cũng v y, ng i trí th c là ng i đ t l i nhi u c b n c a xã h i. Ng i trí th c là ng i v ch đ ng cho xã h i ti n lên. Vì th bây gi , ng i trí th c không th th đ ng ng i ch , mà ph i ch đ ng ti n lên và hành đ ng cho n n dân ch .”

Bài viết này đã ghi lại nguyên văn và chi tiết hầu hết những phát biểu của Nguyễn Đăng Trừng và Lê Hiếu Đệng về hiện tình Việt Nam và giới pháp thích nghi dành cho hiện tình vạ k. Sơ trích dẫn như vậy có chủ ý phản ánh trở v n s th c r ng: Nếu Nguyễn Đăng Trừng phát pháo đòi hỏi dân chủ hóa trong sinh hoạt kinh tế thì Việt Nam thì Lê Hiếu Đệng tiến xa hơn bằng cách kêu gọi mọi người Việt Nam, mọi thành phần Việt Nam hãy đứng cùng đứng lên đấu-tranh-triệt-đ và-toàn-diện cho một Việt Nam dân chủ. Những đòi hỏi và kêu gọi vạ k bao gồm các nhận định chính xác, không khoan nhượng những những chúng m c, kèm theo đó là phản những pháp luận kh thi. Hơn thế nữa, nhằm tạo khí thế cho những pháp luận, Lê Hiếu Đệng hiện ngang bút:

“Toàn dân không thể đứng ng ng i chủ chính quyền t thay đ i.... Không có ng i cai trị nào t nguy n t b quy n l c, g h ng i c a mình. Dân chủ chủ có đ c qua đ u tranh!” (Dân chủ là giới pháp cho các v n đ c a đ t n c. Lê Hiếu Đệng)

Tuy nhiên, mu n đ u tranh ng i dân ph i “không s”. Lê Hiếu Đệng kh ng đ nh không do d :

“Mà t i sao chúng ta ph i s? Những ng i ph i s là những ng i đi ng c l i l i ích c a đ t n c, c a nhân dân. Ch c ch n h s b nhân dân chủ i b.” (LHĐ)

Câu chuyện ba n bi t ly c a ba c u h c sinh Phan Châu Trinh-Đà Nẵng so chi u v i những n l c đ u tranh cho dân chủ c a Nguyễn Đăng Trừng và Lê Hiếu Đệng ngày nay đã nêu b t chân lý r ng: đ u trôi d t vào nhi u môi tr ng chính tr khác nhau, ba chúng tôi v n p p trong lòng l i đ y “Ch n Dân Khí” c a nhà yêu n c Phan Châu Trinh. Dân khí là khí phách làm dân. Khí phách kia không cho phép ng i dân qu g i cúi đ u tr c c nh đ t n c b tàn phá b i ngo i xâm B c Ph ng v i s tán tr c a nhà đ ng quy n. Khí phách kia ngày đêm h i thúc toàn dân hãy đ ng đ y... Và Nguyễn Đăng Trừng – Lê Hiếu Đệng đã đ ng đ y... Và ba chúng tôi đã g p l i nhau. G p l i i đây không có nghĩa là Trừng và Đệng theo tôi hay ng c l i. G p l i i đây chủ có nghĩa là: Trong hiện tình c a đ t n c, ng i Việt Nam không có ch n l a nào khác hơn là hãy cùng nhau đi chung m t con đ ng. Con đ ng c a khí phách làm ng i Việt Nam. Con đ ng c a t do dân chủ. T do dân chủ là xu thế chung c a l ch s loài ng i. Đó là công lý vĩnh h ng.

Ghi chú: Những dòng chủ in nghiêng trong bài là nguyên văn những phát biểu của Nguyễn

Gặp lại bạn cũ

Tên: Nguyễn Thái Nhiên

Tháng 13; Số: 17 Tháng 12 Năm 2010 21:27

Đăng Trình – Lê Hữu Đăng.